

Krajina
čitateľov

**Ako priniest
do triedy radosť
z čítania**

Brožúrku vytvorila Krajina čitateľov
ako súčasť projektu Naša trieda číta 2.0.

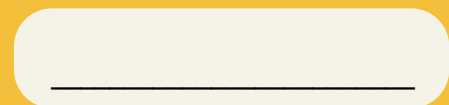
www.krajinacitateľov.sk

📷 [krajina.citateľov](https://www.instagram.com/krajina.citateľov)

🌐 [Krajina čitateľov](https://www.facebook.com/krajina.citateľov)

Ilustrácie: Matej Ilčík
Dizajn: Zuzana Bartová

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou
v rámci Programu Slovensko.

*Tu najprv napíšte
svoje meno.*

už to, že držíte v rukách túto brožúrku, znamená, že vám na čítaní detí záleží. Vnútri nájdete návod, ako pomôcť deťom hľadať si cestu ku knižkám. No čarovať v triede môžete len vy. Vytvárajte deťom priestor na čítanie, podporujte ich vo výbere kníh, ktoré sa im naozaj páčia a sami si pred nimi čítajte.

Niektoré zmeny budú potrebovať čas a nie všetko pôjde hladko. Postupne však uvidíte, aký veľký význam má vaše úsilie.

Ďakujeme vám zaň.

*Neváhajte si do
brožúrky čmárať
a značiť všetko,
čo vám napadne.*

Ako **pomáha** triedna knižnica

Ako **vyzerá** ideálna triedna knižnica

1. Zlepšuje deťom prístup ku knihám

Každé tretie slovenské dieťa vyrastá v domácnosti, v ktorej je najviac 25 kníh – detských aj dospeláckych zároveň.* Často sú to tituly, ktoré dieťa nedokáže zaujať. Triedna knižnica ponúka deťom príťažlivé čítanie, ktoré je dostupné stále a netreba k nemu žiadny preukaz.

2. Každé dieťa si v nej nájde niečo svoje

Neexistuje trieda, v ktorej by boli všetci čitatelia rovnakí. Triedna knižnica preto potrebuje jednoduchšie aj náročnejšie knihy, aby si každé jedno dieťa mohlo zažívať úspechy v čítaní.

3. Prináša do triedy čítanie pre potešenie

Ak si deti spájajú čítanie iba so školskými povinnosťami, ťažko v ňom nachádzajú potešenie. Triedna knižnica pomáha deťom objavovať čítanie bez tlaku na výkon, pri ktorom si môžu oddýchnuť a zažívať niečo pekné.

**Toto všetko deťom pomáha viac si veriť v čítaní
a spoznávať samých seba ako čitateľov.**

Toto je super!

Toto ma nebaví.

Takto sa mi číta
najlepšie.

- knižky vystavené obálkou vpred zvyšujú šance, že ich deti zoberú do rúk

- v triede je pohodlný kútik na čítanie – postačí menší koberec, vankúše, sedacie vaky alebo kreslo

- deti si môžu čítať v akejkoľvek polohe, aká im je príjemná

- deti sa rozhodujú samy, ktorú knižku si vyberú

- deti si môžu brať knihy kedykoľvek počas dňa aj požičiavať domov

- čítanie kníh z triednej knižnice nie je hodnotené a nezadáva sa ako domáca úloha

Čo je cesta čitateľa

a prečo to má každé dieťa trochu inak

prvé
knižky
s rodičmi

Tu
prichádzajú
deti do
školy.

NOVÁČIKOVIA

Pomaly skúšajú čítať prvé knihy. Môžu to byť prváčikovia, ale aj predškoláci. Potrebujú kombináciu veľmi jednoduchého textu a bohatých ilustrácií – najlepšie v knižke, ktorú prečítajú na jedno posedenie.

ZAČÍNAJÚCI ČITATELIA

Čítajú stále viac, no zároveň potrebujú menej textové knihy s množstvom ilustrácií. Môžu to byť druháci či tretiaci, ale ešte aj piatáci či šiestaci. Pomôžu im komiksy a knihy so vzdušne sádzaným textom.

Na ceste čitateľa každý napreduje svojím tempom a čelí iným výzvam. Niektorí postupujú rýchlo, iní potrebujú viac času, ďalší sa na chvíľu zastavia alebo vrátia tam, kde mu bolo dobre. Neexistuje tu jeden správny smer ani definitívny koniec.

Každá knižka sa počíta.

ODMIETAVÍ ČITATELIA

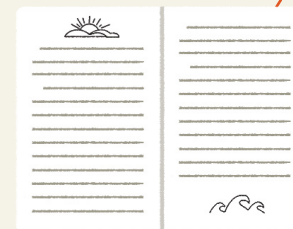
deti 10+

Knihy ich nebavia. Čítanie si často spájajú s nudou a neúspechom. Pomáhajú im knihy, ktoré sú iné než tie, s ktorými sa doteraz stretli. Môžu ich zaujať nezvyčajnou formou, jednoduchosťou alebo témou, s ktorou sa ľahko stotožnia.

ROZČÍTANÍ ČITATELIA

Skúsení čitatelia, ktorí vedú, čo ich baví. Čítajú knihu za knihu, no uvítajú podporu, ak narazia na čitateľský blok alebo knižku, na ktorú ešte vnútorne nedozreli.

Jeden titul nedokáže vyhovieť potrebám všetkých detí v triede. Pomôžte deťom hľadať knihy, ktoré odrážajú ich záujmy a zodpovedajú tomu, čo práve zvládnu.

Staňte sa láskavým sprievodcom v čítaní

S pribúdajúcim vekom deti strácajú vo svojom okolí dospelých, ktorí čítajú a ktorí majú čítanie radi. Mať okolo seba čítajúcich dospelých je pritom jednou z kľúčových podmienok toho, aby sa z detí stali skúsení čitatelia.

Nehodnoťte, akým čitateľom by dieťa malo byť. Budte skôr láskavým sprievodcom, s ktorým môže spoznávať, čo ho na čítaní teší a čo odrádza. Niekedy pomôže nový tip na knihu, inokedy možnosť čítať pomalšie, na chvíľu si oddýchnuť alebo knihu úplne odložiť. Pripomínajte si, že každé dieťa je trochu iný čitateľ.

Čítajte deťom nahlas

Žiadne dieťa nie je príliš veľké na to, aby ste mu čítali nahlas. Čítajte svojej triede, kedykoľvek sa vám dá, aj keby to bolo len pár minút. Takto môžete deťom predčítať aj príbehy, ktorým už rozumejú, no ešte by ich nezvládli prečítať samy. Pre mnohé deti to bude jediné stretnutie s inou knihou než je učebnica.

Ked' čítate deťom nahlas, pomáhate im rozširovať slovnú zásobu, trénovať sústredenie a porozumenie. Zároveň posilňujete vzájomný vzťah a motiváciu detí čítať stále viac.

Prečo potrebujeme čítajúcich dospelých

Deti vás neustále pozorujú. Vnímajú, ako o knihách rozprávate, vidia vás, keď kráčate s knižkou v ruke. Ukazujte im, čo znamená čítať si pre potešenie. Tieto tri malé zmeny môžete urobiť hneď zajtra:

1. **Čítajte si, keď si čítajú deti.**
2. **Povedzte im, aká kniha vám aktuálne nedá spať. Nesnažte sa pritom zapôsobiť – priznajte, čo naozaj čítate, keď si potrebujete oddýchnuť.**
3. **Hovorte deťom aj o knihách, ktoré ste nedočítali. Ukážte im, že aj dospelí môžu na svojej čitateľskej ceste blúdiť.**

Dajte deťom vedieť, čo práve čítate:

Práva čitateľa

1.

Právo nečítať.

Áno, vidíte dobre. Všetci máme právo aj nečítať. Ak dieťa cíti nechúť, strach, frustráciu alebo je myšlienkami inde, potešenie z čítania sa nedostaví. To, že niekto nečíta práve teraz, neznamená, že nebude čítať nikdy.

2.

Právo preskakovať niektoré pasáže.

Ruku na srdce: nepreskakujete občas aj vy, keď je pasáž nezábavná alebo sa niečo v knižke dookola opakuje? Ukážte deťom, že čítanie knižky si môžu užiť aj bez častí, ktoré im nevyhovujú.

3.

Právo nedočítať knihu do konca.

S knihami je to ako s topánkami. Niektoré nám sadnú ako uliate. Iné si vyskúšame, ale nechodí sa v nich dobre, tlačia nás, rozväzujú sa na nich šnúrky. Dovoľte deťom nedočítať príbehy, ktoré ich omínajú. (A sebe tiež!)

4.

Právo prečítať si knihu ešte raz.

Ak je vaša obľúbená zmrzka jahodová, koľkokrát ste si ju už dopriali? Pravdepodobne veľakrát. Nechajte deti vracieť sa ku kniham, s ktorými im je dobre. Pri ďalšom čítaní si môžu znova užiť to, čo poznajú a majú rady, a možno si všimnú aj niečo nové.

5.

Právo čítať čokoľvek.

9 z 10 detí považuje za svoju najobľúbenejšiu knihu práve tú, ktorú si vybrali sami.* Môže to byť výber, s ktorým sa ako dospelí vôbec nestotožníte. Ak má ale dieťa z čítania radosť, ste na dobrej ceste. Presne takto sa prehĺbuje vzťah ku kniham a narastá chuť objavovať ďalšie tituly.

6.

Právo pomýliť si knihu so skutočným životom.

Možno niektoré z vašich detí zatúži byť chovateľom drakov alebo polobohom ako Percy Jackson. Možno sa niekomu naozaj silno rozbúcha srdce pri predstave letnej lásky na skejte. Aj takto môže vyzeráť silný čitateľský zážitok.

7.

Právo čítať kdekoľvek.

Ak má dieťa knihu poruke, otvoriť ju môže naozaj kdekoľvek. V triede počas prestávky alebo po náročnej písomke, v autobuse, doma na gauči, u lekára aj v tajných skrýšach.

8.

Právo ponoriť sa do knihy iba na chvíľku.

Čítanie nemusí trvať dlho, aby malo zmysel. Počíta sa aj letmé listovanie či jeden prečítaný odstaviec. Každá minúta strávená s knihou je vzácna.

9.

Právo čítať si potichu aj nahlas.

Každé dieťa potrebuje iné podmienky na sústredenie sa pri čítaní, porozumenie textu a prežívanie príbehu. Niektoré deti obľubujú čítanie potichu, pri ktorom si ľahko nájdu svoje tempo a netlačí ich pocit prednesu. Iným zas vyhovuje, keď môžu slová vysloviť nahlas. Doprajte všetkým deťom, aby si čítanie užili po svojom.

10.

Právo o knihe nerozprávať.

Dieťa sa môže samo rozhodnúť, či sa chce podeliť o svoje pocity z prečítanej knihy. Rozhovor po čítaní má byť úprimným zdieľaním medzi čitateľmi, nie kontrolou porozumenia ani skúškou toho, čo si dieťa z príbehu zapamätalo.

Práva čitateľa pochádzajú
z knihy Daniela Pennaca
The Rights of the Reader.

Zázrak menom čitateľské portfólio

Čitateľské portfólio nie je nový názov pre čitateľský denník s obsahmi prečítaných kníh. Je to jedinečná zbierka rozličných čitateľských zážitkov, ktorú deti postupne dopĺňajú a spolu s učiteľmi sa k nej opakovane vracajú. S portfóliom môžete pracovať na všetkých predmetoch, nielen na čítaní a literatúre.

Čo všetko patrí do portfólia

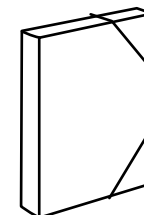
- predpripravené materiály, ktoré dieťa vypracúva samostatne alebo v skupinke počas vyučovania
- narýchlo načmárané tipy na knihy od spolužiakov
- dojmy z pekných encyklopédií z hodín prírodovedy či dejepisu
- myšlienky zachytené počas spoločných rozhovorov o knižkách
- záznamy o nedočítaných knihách
- vlastné básne, komiksy a príbehy
- kresby k prečítaným knihám, hoci aj na servítke či kúsku papiera
- záznamy o čitateľskej frustrácii
- povzbudenie od učiteľky alebo učiteľa

Čo nepatrí do portfólia

- jednotné záznamy obsahov kníh
- červené pero a hodnotenie pravopisu zo strany učiteľky či učiteľa

Vyskúšajte zakladač namiesto zošita

Tradičný čitateľský denník má zvyčajne podobu zošita, ktorý dieťa tvorivo aj priestorovo obmedzuje. Čitateľské portfólio je oproti nemu veľkorysé: každé dieťa má v triede vlastný zakladač (ideálne s uzavretými stranami a gumičkou), ktorý môže jednoducho prenášať a dopĺňať novými materiálmi.

Obsah portfólia je tak vždy iný. Postupne sa z neho stáva záznam osobných čitateľských skúseností a preferencií, ku ktorým sa dieťa môže opakovane vracieť a všimáť si, ako sa jeho čitateľstvo mení.

Stiahnite si základ pre čitateľské portfólio a vyberte si, s čím začnete:

Menej tlaku, viac pozitívnych čitateľských zážitkov

Portfólio **nie je hodnotené ani zadávané ako domáca úloha**. Je to bezpečný priestor na zachytávanie všetkých emócií, ktoré deti pri čítaní zažívajú. S portfóliom pracujte vo vopred dohodnutom čase počas vyučovania, no zároveň povzbudzujte deti, aby po ňom siahali aj samy, kedykoľvek si potrebujú niečo zaznačiť.

10 nápadov, ktoré vystačia na celý školský rok

- Vyskúšajte ZVAČ: Zahod' všetko a čítaj. Počas akejkoľvek hodiny prekvapte deti a vyhláste čas na čítanie pre radosť. Vy si, samozrejme, čítajte spolu s nimi.
- Pomôžte deťom objaviť čaro audiokníh. Počúvajte 10 minút na začiatku alebo na konci hodiny, po písomke, počas tvorby na výtvarnej alebo v školskom klube.
- Prerušte čítanie knihy uprostred príbehu a spolu s deťmi vymýšľajte, ako by sa knižka mohla skončiť. Môže to byť pravdepodobný záver, ale aj úplne nečakaný a bláznivý koniec.
- Naplánujte si tematické čítanie. K vybranej téme si pripravte knižky rôznych žánrov a typov – okrem plnotextových napríklad aj komiksy, encyklopédie či obrázkové knihy.
- Vytvorte si spoločnú cestu prečítaných kníh. Vždy, keď dieťa dočíta knižku, napíše jej názov na papierovú stopu a nalepí ju na stenu. Stopy sú anonymné a podporujú čítanie bez porovnávania.

Stiahnite si
čitateľské stopy:

- Nechávajte deťom v knižkách čitateľské odkazy. Na lepiace papieriky napíšte drobné povzbudenie alebo nimi označte zaujímavé časti. Papieriky majte pripravené v triednej knižnici, aby mohli deti do kníh pridávať aj vlastné odkazy.
- Čítajte na nezvyčajnom mieste. Presuňte sa občas na chodbu, školský dvor, schody alebo na deky do parku. Pomôžete deťom zbaviť sa predstavy, že čítanie patrí iba do školskej lavice.
- Rozhovory o knihách nemusia byť dlhé ani plánované. Kedykoľvek vám napadne, urobte si minútové odporúčania. Začnite tým, čo čítate vy. Deti sa postupne pridajú so svojimi tipmi.
- Premýšľajte, ako môžete prepájať knihy s inými predmetmi. Na matematike si urobte kníhkupectvo a počítajte, biológiu oživte púťavými encyklopédiami, na výtvarnej sa inšpirujte knižnými ilustráciami.
- Urobte si čitateľské ochutnávky. Prineste z miestnej knižnice výber zaujímavých titulov a dajte deťom 10 minút na objavovanie. Potom sa rozprávajte o tom, čo ich na knihách upútalo alebo odradilo. Ak sa k niektorej chcú vrátiť, môžu si ju požičať a dočítať.

Aká super
ilustrácia!
♡

**Čítame, aby sme vedeli,
že nie sme sami.**

C. S. Lewis

